

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

321.6

Hely

Idő

"1921"

Személy

Helyszám

Szerző:

Cím: *Ahol nincsen olcsósági hullám*

Forrás:

*Pesti Hírlap*Psp.
(Hely)1921 VI 18
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Székesfővárosi házi nyomda 1920

Ahol nincsen olcsósági hullám.

Az ipar üdözése. — Vendéglősök és kávéosok szigorú kritikái a drágaság okairól. — A kétszáz ezer koronás ponyva. — „Ne szidjanak annyira bennünket!”

Az ország talpraállításának kétségtelenül egyik legelső feltétele az ipar minden irányban való fejlesztése. Azt kellene várnunk, hogy a helyreállítás munkájában két kézzel siessen segítségére a lesújtott magyar iparnak minden tényező, de ezzel éppen az ellenkező irányzat érvényesül: lapunk egyik minapi számában vezető helyen szólottunk már az üldözött magyar ipar érdekében, szoltunk arról a városi politikáról, amely a támogató és fölsegítő akciók helyett hallatlan mértékben drágítja a közüzemek szolgáltatását, a villanyt, gázt és vizet s amikor az ipari ily nagy mértékben sújtja, ennek hatása végeredményében mégis csak a kisfogyasztókat terheli. Az egész világon megindult olcsósági hullám Budapesten nem érezheti hatását, az ipari vállalatok kénytelenek, ahol csak lehetséges, megszüntetni a motorüzemeket, visszatérni a régi kézi hajtóerőre, vagy megdrágítani a produktumot: *fixesen a közönség.*

Számtalan panasz hangzik el, hogy miért nem jut el az a sokat emlegetett olcsósági hullám a közönséget elsősorban érdeklő ipari vállalatokhoz, a fővárosi vendéglők és kávéházak nagyüzemeihez? A közönség nem érti, a megélhetés sok keserű gondja között csak azt látja, hogy a vendéglők étlap-árai alig esnek egy-két koronával ugyanakkor, amikor a nyersanyag a vásárcsarnokokban már lényegesen olcsóbbodott. Meg kell állapítani, hogy a *hatósági árdrágítás az, amely végigszalad az egész városon és végezetül agyonvágja a kisembert.*

Megkérdeztünk vendéglősöket és kávéosokat: feleljenek ösztön, mi az oka, hogy az olcsósági hullám oly nagy irtózáttal kerül el őket? Ime a válaszok, valamennyi hiteles adatokkal támogatott.

Nyilatkozik elsősorban *Gundel Károly*, a legismertebb vendéglősök egyike. Az egész ipar nevében beszél, hiszen a helyzet olyan egyforma mindenütt.

— A vendéglősök körében, mondja, határtalan az elkeseredés az Árvizsgáló Bizottság ellen, amely sohasem tudta feladatát megoldani s általános derültséget keltett, hogy amikor a husárok ugrás-szerűen emelkedtek, kommunikét adtak ki arról, hogy „bár a husárok állandóan esnek, a vendéglősök mégis emelik áraikat.” Ilyen beállítás mellett nem volt nehéz dolog a vendéglőkbe járó közönségben hangulatot kelteni! Az iparelles politikai jellemző példája volt, amikor az Árvizsgáló Bizottság azt a jó tanácsot adta, hogy ha nem találjuk meg számadásainkat, adjuk el az üzleteinket! En csak azt kérdelem: opportunus dolog-e ma, amikor a megcsontított ország nem tudja eltartani a megszállott területekről idemenekült tisztviselőket, a leszerelt katonatiszteket, a háború által félbenmaradt tanulmányait folytatni nem tudó fiatalság tízezreit, ugyanakkor aláadni az ipar tekintélyét s elriasztani attól azokat, akiket a sors annak belátására vezetett volna, hogy az ipari munka sem szégyen s éppen olyan nemes és nemesítő, mint a tisztán szellemi produkció . . . A dolog lényegére vonatkozóan: *tény, hogy a vendéglői árak ma is magasak.* Még nagyon messze vagyunk a békebeli árártól s hogy ezt minél nehezebben közelítsük meg, arról gondoskodik az a pénzügyi politika, amely szegényebbé teszi az adóalanyt s visszafejleszti a magyar ipart. A tüzelőanyag kivételével, amely a legutóbbi hetekben olcsóbbodott — *de még mindig drágább, mint ma egy éve.* — emelkedett a házber a huszszorosára, a villany ára hektowattontként harminc fillérről egy koronára, a légszusz kőbméterenként egy koronáról tizenkét koronára, a vizet pedig most emelik kőbméterenként egy koronáról nyolc koronára.

— És a katonazene? — kérdeztük.

— A katonazene naponta háromezeröttszáz-négyezeröttszáz koronába kerül . . . Ne tartunk zenét, mondta egyszer az Árvizsgáló Bizottság.

Alkalmazottaink fizetését a múlt esztendői fizetéseknek körülbelül kétszeresére emeltük éppen azért, mert az Árvizsgáló Bizottság például a cipő, vagy egyéb közszükségleti cikk árát nem volt képes leszállítani . . . Hogy a tavaszi renoválási munkák az idén mennyibe kerültek, arra nem is gondolhatunk kalkuláció közben, mert ezt igazán nem lehet belekalkulálni a borjupörkölt árába.

Gundel Károly két esővédő ponyvát mutat a kert ászalok fölött.

— Tessék megnézni. Ezért a két esőponyváért kerek kétszáz ezer koronát fizettem a tavasszal. Itt a számla . . .

A horribilis közüzemi áremelésekkel szemben lehetetlen iparunk helyzete, de a magyar vendéglőség most is megteszi kötelességét. Legyen a mi legjobb bíránk a közönség, amely nemcsak az étlapról ítél az ételek ára felett, hanem a mennyiség és minőség alapján dönti el, hova vigye a pénzt . . .

Fővárosszerte ismert étterem *Wagner Béla* vendéglője az Andrássy-úton. Nem érdekeltlen, amikor elmondja, milyen óriás terhekkel sújtotta a főváros gazdasági politikája a vendéglősiipart.

— Valóban igaz az, hogy a nagyközönség az olcsósági hullámot nem érzi a mi iparunkban, de nem is jelentkezik ez a hullám, amikor a hatóságok éppen azoknak az üzemeknek költségeit emelik, amelyek leginkább hivatottak a közszükséglet kielégítésére. Minden törekvésem ellenére sem vagyok képes az áruk oly mértékű leszállítására, amely a mai anyagbeszerzések áraival összehangzott volna. El kell ismernem, hogy a mai, — bár minimális hátszón számításával kalkulált — árak a középosztály

telhervéslőképességével arányban nem állnak, de egyetlen oka az, hogy a hatóság az általa teljesített szolgáltatások árát folytonosan drágítja. Hiába lesz a piaci ár olcsóbb, hiszen, amit a vendéglős megtakarítana a piacon, fokozott mértékben ráfizeti a villanyra, gázra és vízre. A közhatóságok helytelenül cselekedtek akkor is, amikor az utcai gyalogjárók részben való elfoglalásának díját közel ötszáz százalékkal emelték. A villany hektowattja most egy

korona s míg az év elején havonként villanyért 1800—2000 koronát fizettem, *ma 9000—10.000 korona havonta a villany.* A gáz roppant drágítása következtében horribilis számok jelentkeznek. *A tányérmelegítőnek csak egy lángja havonta közel ötezer korona többletet jelent.* A vízvezetéki díj havi kétezeröttszáz korona többlet s a víz és villany drágulása következtében *a jég árának többlete is meghaladja a havi négyezer koronát.* Ilyen körülmények között olcsóbb vendéglői ételmezésről beszélni sem lehet, hiszen mindent szándékosan megdrágítanak, ami az ipar folytatásához szükséges . . . A mi iparunk a közönséget csak támogatni szeretné. A fővárosban alig van vendéglős, akinél teljesen díjtalanul ne étkezne hat-tíz menekült főiskolai hallgató és egy-két menekült család . . . Ne szidjanak annyira bennünket! . . .

Beszéljenek a kávéosok is.

Nyilatkozatot tesz *Steuer Marcell*, az *Abbázia-kávéház* tulajdonosa annak a kávésdinasztiának a sarja, amely nálunk a modern kávéházi ipar megteremtője volt.

— Rendkívül súlyos helyzetbe juttatta a kávésipart *a főváros közszolgáltatásainak hihetetlen mértékű áremelése.* Talán egy ipart sem értek annyira lenyűgözően a különféle intézkedések és rendeletek, mint épen a mienket. E rendeletek az európai nivót súlyesztették le s amikor az egészséges szabadforgalom megindult, azon igyekeztünk, hogy a nemrégén még közkedvelt kávéházakat az ételek és italok bőségesebb választékosságával és minőségének feljavításával a régi pozícióra vigyük. Örömmel fogadta ezt a közönség, mert épen az intelligens polgári középosztály volt a rendeletek folytán lecsökkentett minőséggel megnyomorítva. Bár ez a „feljavítás” is külön áldozatokkal járt, *az olcsósági hullám mégis szükségszerűen itt is éreztette volna hatását, ha váratlanul le nem csapnak a hatóságok több száz percentes drágításai!* Egy békében tündérrileg kivilágított négyszáz lángu kávéház évi villanybudgetje huszonötezer korona volt, s pár hónappal ezelőtt még évi ötvenezer koronát tett ki, ma ugyanaz a világítás *mintegy három millió koronába kerülne!* A légszeszresó a konyhában, amely évi ötezer koronába került, *ma százhuszezer koronába kerül, a vízdíj ezer koronáról hirtelen huszezer koronára emelkedett* évente az új adókulcs alapján.

Arról nem is beszélék, hogy november óta a kétszeresére emelkedtek a munkabérek. Hogy világosan lásson a közönség, ime egy példa. Egy kávéház, amely napi tíz kiló kávéat absorbeál, ha csak közepes kávéat tart is, mintegy *öt* száz koronát takarít meg naponta az árhullám révén. Ezzel szemben ugyanott a főváros villanydrágítása mintegy *nyolc* száz korona többkiadást okoz. Ha most a *terraszdrágítást* is hozzáadjuk, mintegy *ezerhatszáz* korona napi *többlet áll elő*. Hogyan legyen akkor olcsóbb a kávéházi cikkek ára? Az állam érdeke kívánná, hogy a kávéházi üzemekkel a hatóságok másként járjanak el s az ipar létét ne veszélyeztessék . . .

A Budapesti Kávés Ipartársulat elnöke, *Reiner Mór*, is az egész ipar panaszainak ad kifejezést.

— Az Árvizsgáló Bizottság működése — mondotta — az első perctől elhibázott és meddő volt. Ötletszerű kapkodást láttunk az egész idő alatt. Felállítása első idejében, amikor az összes ipartermékek ára, a cipő és ruha ára, szédületes tempóban emelkedett, *legelsőnek a fagyaltot maximálta*. Soha nem vették tekintetbe a tényleges termelési viszonyokat, így például a vaj árát száznegyvenhat koronában állapították meg akkor, amikor a legközönségesebb zsir ára száznyolcvan és kétszáz korona körül járt. Most pedig, amikor egy egészségesebb korszak kezdődött volna, a főváros hallatlan újabb terhekkel sújtja a kávéházakat. A járdafoglalási díjat a békebeli ár huszszorosára emelték. A gáz és a világítás drágításával párhuzamosan ki várhatja a kávéházakban az olcsósági hullámot? Igaz, hogy egyes nyersanyagok ára leszállt, így a cukor és kávé ára. De az új adók és terhek minden száz koronás többkiadására csak harminc százalékos árcsökkenést lehet számítani s így a tényleges többlet száz koronánál *még mindig hetven korona!* A százharminc éves ipar így megy tönkre teljesen . . .

E magyarázatokból világos, miért nem juthat el az olcsósági hullám a vendéglőkbe és kávéházakba. Sok helyütt már nem használják egyáltalán a motoros erőt, a légszesz használatának redukciója is feltűnő s az utóbbi időben mintegy harminc kávéház egészen meg is szűnt. Ha pedig változás az oktalan iparellenés politikán nem történik, a közszolgáltatási üzemek is — bezsukhatják a boltot.